494
L. IV. 3

ՀԱՆԴԻՍ ԿԻՍԱՄԱՍԵԱՑ

ՎԻՊԱՍԱՆԱԿԱՆ, ԱՐՈՒԵՍՏԻՑ ԵՒ ԳԻՏՈՒԹԵԱՆՑ, ՆՈՐԵԼՈՒԿԻ ԵՒ ԶՈՒԱՐՃԱԼԵԱՑ·

ԱՌԱՋԻՆ ՏԱՐԻ·

Ա· ՏԱՐԻ· 1862 ՅՈՒՆՈՒԱՐ 1 ԹԻ· 1

ՅԱՌԱՋԱԲԱՆ

Ընդէն մեր յայտագրին մէջ խօսեցանք, Օրագրոյս որպիսութեան, և հանգամանաց վրայ բացատրութիւններ ընելով, այսինքն է ազգ ըրինք Սիրելի Ընթերցողց, խոստանալով թէ՝ պատրաստեալ եմք իրենց զբօսալի առարկայ մի հաղորդել, որ անոր նիւթաւոր տարրները բուն իսկ իրենց մարդկութեանը մէջ դոյացած, և միանգամայն իրենց զուարճութեան աւիթներն ալ անոր պարունակութեանը մէջ ամփոփած և ներփակած ըլլայ։

Մարդս ոչ այլ ինչ է եթէ ոչ բանիւ և բնութեան ձիրքերով զարդարուած էակ մի, գոյութիւն մի որ զինքը պատսպարող բնութեան տարրներով զարգացած, և անոր արդիւնքները ենթակայ ըրած իրեւ իր սնունդին, զուարճութեան և ախմանը առարկան ընելով։ Ուստի բնութեան տարրերը անոր ներկայացնելը մարդկութեան առաջին սկիզբներէն մէկը և Օրագրապետի մըն ալ որ դիտութեան և յառաջադիմութեան համար աստպարէզ կ'ելլէ, ամենահարկաւոր պարտքն ու սրբազան պաշտօնն է։

Մեր նուաստ գրիչն ալ արդէն զգալով ասանկ նուիրական պաշտօնի մը հարկաւորութիւնը՝ ամայ ստիպուեցաւ անանկ աստպարէզ մը, որ անոր գործադիր հեղինակութիւնը, գուցէ իրմէ լաւ և աւելի ընտիր գրիչ մը գործը եղած պիտի ըլլար։ Բայց առ այժմ ինչպէս որ հանդիսիս ազգն ալ առ կէտը կը դիտէր, արդի ժամանակիս պարագաներէն ստիպեալ, այսինքն է ազգայնոց մէջ տեղի գտած լուսաւորութեան և յառաջադիմութեան միջոցներուն շատնալուն պատճառաւ մեր գրիչն ալ չէր կրնար չի գալ ասանկ տեղւոյ մը մէջ այնպիսի ազգօգուտ իրի մը վրայ անտարբեր մնալ ու հետևապէս ետ

կայնիլ այն կերպ ապագային մը մտնել, որկէց կը ծագին իր ազգին թէ նիւթական և թէ բարոյական օգուտները։ Ուրիշ խօսքով, իր ներքին համոզումը չէր թողուր զինքը, որ չի հրապուրէ, և կամ չի շարժէ իր դրիչը՝ անանկ գործի մը պատուական հանդամանքներուն վրայ, որուն աղօտ նշոյլը անգամ իր սիրելի ազգայնոց կեանց տարը կը դործէր, և նոր շրթայ մի ևս կը յաւելցնէր արդէն ձեռք բերուած յառաջադէմ քայլերուն վերայ։ Յաւերժահարսը կ'ըսեմ, եթէ չեմ սխալիր այն փափկասուն, և սիրուն օրիորդը որ իր վրայ կրելով իսկական սեռին փափկութիւնը և ազնուութիւնը, և արական սեռին վեհութիւնը, և կատարելութիւնը, Ազգին կը ներկայանայ իբր թէ մեր անդոր գրչին մէկ հատուածիքը՝ հրապուրելու անոնց մտադրութիւն և մտաց շարժումները անանկ կեդրոն մը, որկէց կը բղխին հոգւոյն ճոխութիւն, և մարմնոյն պիտոյքները յաոաջ բերելով այն օգուտները, որ պատսպարէ, և զուարճացնէ զիրենք, և այն օգուտներն ալ որ սը նուցանէ, պաշտպանէ և ապահովէ, իրենց թէ ներքին և թէ արտաքին կացութիւնները։

Ահա սոյն մտօք կը մատուցանեմք ազգայնոց Յաւերժահարս մի, այսինքն է այն կերպ օրագրութիւն մը որ պիտի մարզէ անոր իգական սեռին ճաշակը՝ Եւրոպական հաղուստներու նորելքի, գեղ վայելչութեան և վեհմութեանը մէջ քաջ ընտրողութիւն մի ընել, և միանդամայն վարժել անոնց կենցաղը՝ արդի սովորութեանց համաձայն, իր աբական ցեղին հետ հանրական, և ընտանեկան կապակցութիւն մը կազմել. մէկին մէջ աղէկը գէշէն գեղեցիկը տգեղէն, յարմարը անյարմարէն, հին նորէն, և նորը հինէն ևայլն . . . . որոշելու կարողութիւնը մշակելով, և միւսին մէջ սիրոյ վարչութեան, և իրենց հանրական, և ընտանեկան առընչութիւններուն նկատմամբ նոր հրահանգ մի կազմելով։

Ահաւասիկ կը մատուցանեմք կ'ըսեմք, անանկ օրագրութիւն մի որ ազգիս արական ցեղին ալ ծառայութիւն մը ընելով, հաղորդէ անոր իր միտքը ընդարձակել, և շահմահանութիւնը դիտութեան միջոցներով, այսինքն է ներկայացնել անոր ուսման արուեստից դիտութեան և յառաջադիմութեան կացագարը՝ բուն իսկ Եւրոպական և նոր աշխարհի յառաջադիմութեան սկիզբներով նկարուած, խօսիլ անոնց բնական դիտութեան այլ և այլ ճիւղերուն վրայ, արուեստից արդասիքները գործնական և շահաւոր ընելու վրայ, և տարրական կեանց, որ է արհեստից, վաճառականութեան և ազգի ազգի դործերուն նիւթական դիւրութեան, և էական օգուտներուն վրայ, կարճ խօսելով կը մատուցանեմք սիրելի ազգայնոց, անանկ ծառայութիւն մի որ ապագային օգուտը երաշխած և կրթեալ ազգերուն քաղաքակրթութեան հետ կցուած, և ազգիս մէջ մին և հիմայ տեղի և ընդունելութիւն գտած, դրաւոր երկասիրութեանց հետ միացած, կը բաղձայ իր ապարէզը ուղղել։ Ահա ասոնց մտօք ևս կը մատչիմք, ազգիս մէջ գտնուող արգոյ ուսումնական և կարող գրչի տէր և մեզմէ առաւել փորձառոր անձանց, անոնց համակրութիւնը և օգնութիւնը բերեմադիելով, մեր այս տկար բայց ամենաօգտակար ջանքին մէջը, որոնց միջոցով յուսով եմք թէ ապարդիւն չի պիտի մնայ մեր այս տկար աշխատութիւնը՝ փոխադարձ ակնածութեամբ ազգիս ասպարէզը կանգնելու, և լուսաւորութեան նոր եւանդ մը ևս արտայայտելու։

Ընթերցողք չի պիտի մոռնան նաև յիշել թէ թէպէտև մեր Յաւերժահարսը կրօնական լրագիր մի չըլլալով, կրօնիկ վերաբերեալ պարբերութիւններ և յօդուածներ չի պիտի պարունակէ երբէք իւր թերթերուն մէջը, բայց տակաւին ինքը քրիստոնեայ Օրագիր մը ըլլալով կրօնից հետ իր ունեցած դիրքը ամբողջ պահելու համար, ամեն ակնածութիւն և յարգանք չի պիտի խնայէ, անոնց վերաբերեալ պատիւը ապահով և անսասան ընելու համար, հուսկ յետոյ Յաւերժահարսը կը խոստանայ պատոյ փոխարէն պատիւ, սիրոյ փոխարէն սէր, ակնածութեան փոխարէն ջերմեռանդ, և անարգանաց փոխարէն անյիշաչարաբար խորին լռութիւն, կարճ ըսելով ամենուն հետ ամեն բարիքը ընելու աղէկսրտութեամբ առարկայ որպէս զի ազգային օգուտը շահի և յառաջ տանի։

Ընդ՝ կարծեմ ըստ բաւականին խօսած ըլլալով մեր յառաջաբանին և Օրագրոյս դիտմանց, և պարունակութեանցը վրայ, կուզեմք քանի մի մանաւոր ազդարարութիւններ ընել արդոյ ընթերցողաց ուշադրութեանը արժան։

Ա. Թէ՝ Յաւերժահարսը ան նոր տարեդարձ առաջին օրը իր սկիզբը ընելով շնորհաւոր նոր տարի մը կը բաբեմաղթէ բոլոր իր ընթերցողաց և տեսողաց և աս առիթով ալ ազդ կընէ արդոյ հասարակութեան թէ՝ որովհետև սովորութիւն է նոր տարեդարձ սկզբնաւորութեան շնորհիւը ընծայիք բարեկամներուն զիրար այցելութիւն ընելը, վասն որոյ կը փութամք խնայուններ փափկասուն օրիորդաց և աղնուահոգի երիտասարդաց թէ՝ Յաւերժահարսը աս տեսակ ընծայ և պարգև մը ըլլալու համար ամենէն ընտիր միջոց մը կրնայ սեպվիլ, որով երկու բարեկամ իրենց ունեցած սերտ մտերմութեան ցոյցը՝ կրնան մեկզմեկու հաղորդել ասոնով։

Բ. Որ և իցէ մէկը թէ արուեստական և թէ

ուսումնական արուեստից և դիտութեանց վրայ աղէկ տեղեկութիւն ունենալով, կուզէն գործնականապէս զանիկայ արդասաւոր ընել, և աս դիտմամբ յօդուածներ գրելով միտք ունենան զանիկայ հրատարակել, Յաւերժահարսը պատրաստ է անոնց առ բարի նպատակին օգնելու համար ձրիապէս հրատարակել անոնց գրած յօդուածները։

Գ. Որ և իցէ մէկը ծախու բան մը առնել կուզէ, և կամ թէ տուն մը վարձել, սպասաւոր մի գտնել, և կամ տէր մի ունենալ, կրնան Յաւերժահարսին միջոցով փնտռել, ծախել, գնել, և այլն զատ պայմանով մի։

Որ և իցէ մէկը իր արհեստին և կամ ընտանեկան պիտոյքներուն համար, և կամ իրեն հաճելի եղած առարկային վրայ բան մի գրել տալ և կամ տեղեկանալ կուզէ, Յաւերժահարսը պատրաստ է անոնց խնդիրքն ալ իր հանդէսին մէկ անկիւնին մէջ առ համապատասխան մակագրով ասպարէզին խրկել իրենց գրութիւնները, որոնք պէտք է որ ըլլան կրճել եղածին չափ կրճ թռչերով հարցական պրէնդ-լեանց տակ ձգելով խրկեն մեր հասցէին։

Դ. Յաւերժահարսին թերթերուն մէջը որ և իցէ մէկը եթէ պակսութիւն և կամ թերութիւն մի նշմարելու ըլլայ, կրնայ տնօրինին ազդ ընել թէ յատուկ նամակով, և թէ իրեն հետ զատ և առանձին տեսութիւն ընելով, և վստահ թող ըլլայ որ սիրով կ'ընդունուի իր ազդարարութիւնները։

Ա. ՇԱՐԱՖՈՒՐԱՅ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ՎԱՃԱՌԱԿԱՆՔ

ԿԱՏԱԿԵՐԳՈՒԹԻՒՆ

Ի ՀԻՆԳ ԱՐԱՐՈՒԱԾՍ

ԹՈՒՐԳՄԱՆԵԱՆ ՅԱՆԴԳԻԱԿԱՆ ՐՆԱԳՐԻ

ԱՒ. Կ ՏԷՏԷԵԱՆԻ

ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ

Պէլմոնթ՝ փօրթիա անունով առաքինի հարուստ օրիորդ մ'ըլլալով, որուն հայրը մեռած ժամանակ կտակ ըրած է եղեր, որ աղջիկը մէկու մը հետ չի հարգուի, բայց եթէ այն մարդուն հետ, որ շիտակ վիճականութիւնը գտնէ, զոր իր կենդանութեան ատեն շինել տուած ոսկեղէն, արծաթեղէն և կապարեայ երեք սնտուկներէ մէկուն մէջ դրած ու պատուիրած է եղեր որ միայն այս միջոցով հարգուելու կարող ըլլայ։ Աղջիկը պինտ սիրուն ըլլալուն, բոլոր կողմերէն վրան երևելի տարփաւորներ և սիրահարեալներ կը ծագին նէ ալ, հետը կարգուելու ձար չըլլար, ըստ որում խարուող — խաբուողի կ'ըլլան։ Ըսոնցմէ Մարոքի իշխանը առաջին սնտուկը կ'ընտրէ, որու մակագրութիւնն է՝ ՈՒ՞ր իս կ'ընդրէ՝ շատ մարդոց փափաքածը կը վաստկի, որուն մէջէ մահակմախ գլուխ մը կ'երևի անվայել խօսքերով լեցուն գալարեալ թղթով մը։

Ըռակոնի իշխանը՝ երկրորդը կ'ընտրէ, որու վրայ, ՈՒ՞ր իս կ'ընդրէ՝ արծաթասոյր եղածին չափ չէ՞ կ'երևիր, խօսքերը գրուած է ու մէջէն ալ խենթի մը գծագրուած գլուխն նոյնպէս գրուածք մը կ'երևի։ Երրորդը կ'ընտրէ Պասանիօն, որու մակագրութիւն է. ՈՒ՞ր իս կ'ընդրէ՝ իր բոլոր ո՞նդ-ունեցածները պէտք է որ տայ ո՞ վճանգի մէջ ձգէ և որու մէջէ աղջկան պատկերը կ'երևի ու վիճակագիւտ կ'ըլլայ։

Բայց Պասանիօ Պէլմոնթ երթալու և իր ընտրութիւնն ընելու համար, ուր փօրթիայի հետ արդէն սիրոյ փոխադարձ ապացոյցներ տուած են կ'երևի, քովը բաւական ատակ չըլլալով՝ Ընթօնիօ՝ որ վենետիկի երևելի վաճառականն է և իր պինտ սիրելի բարեկամը, 3000 տուքաթ փոխ կ'ուզէ, ան ալ պատրաստ դրամ չունենալով և վենետիկի մէջ պինտ մեծ յարգ ունենալուն, Ըսյլօք անուանով Հարուստ Հրեայէ մը 3000 տուքաթ փոխ կառնէ ու կու տայ Պասանիոյին, բայց այսու դաշնակցած որ թէ որ մինչև երեք ամիս ատակը տալու կարող չըլլայ, իր մարմնոյն վրայէն լիպրա մը միս Հրեային տուդանք տայ, իբր փոխարէն երեք հազար տուքաթի։ Պասանիօ ատակը առնելով կերթայ Պէլմոնթ

կ՚երթայ իր Կրաթիանօ բարեկամին հետ, որ փօր-թիայի աղախին Ներիսայի հետ ամուսնութեան խօսք ըրած են կ՚ելլէ։ Ան միջոցներուն, Շայլօքի աղջիկը Ճէսիքան, իր հայրը Ընթօնիօի հետ խըն-ճոյքի հրաւիրուած դիշեր մը, հօրը դոհարեղէն-ները, թանկագին զարդերը և ադամանդները կը կողոպտէ, և Լօրէնցօ անունով քրիստոնեայ երի-տասարդի մը հետ միաբանած ըլլալով կ՚ելլեն Վենետիկէն կը փախչին ու ասոնք ալ նոյնպէս Պէլմոնթ՝ փօրթիայի տունը հիւր կ՚ըլլան։

Պասանիօյի վիճակահանութիւնը վաստակած օ-րը Ընթօնիօյէ նամակ կու գայ թէ բոլոր նաւերը կորսուեր ու ինքն բացը մնացեր է ու Շայլօք գինք կը նեղէ սակի համար։ Փօրթիա տարապայ-ման գումար մը կու տայ իր Պասանիօ նշանածին որ Կրաթիանօյի հետ Վենետիկ երթայ ու Ընթօ-նիօն Ճրէին դազանաբարոյ անգթութեան և անտե-ղի պահանջմանց ձեռքէն ազատէ։ Ասոնք կը մեկ-նին չեն մեկնիր, ինքն ալ Ներիսայի հետ, որ ան ալ նոյն օրը Կրաթիանօյի հետ նշանուած է, Է-րիկ — մարդոց լաթերը կը հագնին ու Վենետիկ կ՚երթան, որոյ դուքսը Ճրէին անաչառ կերպով դատաւարութիւնը ղսպելու կարող դատաւորներ չի գտնելով Վենետիկի մէջ՝ Պէլլարիօ անունով փա-ստաբանի պիտի երթալ դատաւորին գալը կ՚սպասէ, որ գայ ու դատաստանը կարէ։ Ներիսա՝ դատա-ւորի նօտարի հագուստով, նամակ մը կը բերէ կու տայ դքսին՝ Ճիշդ Ընթօնիօյի դատաստանի ա-տեանը երթալու ժամուն, իբր թէ Պէլլարիօ հի-ւանդ ըլլալով՝ իր տեղը երթալի դատապետ Պալ-թազարը, որ է փօրթիա, կը խրկէ որ գայ դա-տաստան կարէ։ Փօրթիա դատաւորի հագուստով ներս կը մտցուի ու Ճրէին հնարագէտ իրաւաբա-նութիւնները քաջխմաստ վարպետութեամբ մը՝ դերև հանելէ ետքը գատը Ընթօնիօյին վատըկ-ցընել կու տայ։ Դատաստանը լմնցնելէ՝ ազ փօր-թիա՝ Պասանիօյէ մատնին կ՚ուզէ, որն որ խօսք-կապի մատնին ըլլալով՝ երդում ըրած էր փօր-թիայի որ զան մարդու մը չի տայ. այսու ամենայ-նիւ շատ ընդդիմութիւններէ և փոփոխակի մերժում-ներէ ետք, առանց զփօրթիան Ճանաչելու, կը զիջանի որ հանէ մատնին ու Կրաթիանօյի հետ ե-տևէն խրկէ։ Ճամբան՝ Կրաթիանօն կուտայ մատ-նին փօրթիային ու Ներիսա՝ իրրև վարձք իր գրա-գրութեան, իր նշանուած օրուան տուած մատնին ալ իր էրիկը մատչի վարպետութեամբ ձեռք կ՚ան-ցունէ, որ նոյնպէս երդում ըրած էր Ներիսայի որ զան մարդու չիտայ։

Փօրթիա և Ներիսա իրենց էրկանց հասնելէն առաջ շուտ մը Պէլմոնթ կը դառնան, պինա գոհ՝ իրենց ըրած բարի ծառայութեանց և Ճարպիկ հնա-րագիտութեանց վրայ։ Նրբոր Պասանիօ Ընթօ-նիօյի և Կրաթիանօյի հետ Պէլմոնթ կու գայ, փօր-թիա կը յայտնէ եղածները և ամենքը կը զարմա-նան անոր իմաստութեանը վրայ։

ԱՆՁԻՆՔ

ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԴՈՒՔՍԸ։
ՄՕՐՈՒԻ ԻՇԽԱՆԸ } փօրթիայի հեռամուտք.
ԱՌԱՔՈՆԻ ԻՇԽԱՆԸ }
ԱՆԹՕՆԻՕ Վենետիկի վաճառականը.
ՊԱՍԱՆԻՕ. Իր բարեկամը.
ՍԱԼԱՆԻՕ } Ընթօնիոյի և Պասանիոյի բարեկամք.
ՍԱԼԱՐԻՕ }
ԿՐԱԹԻԱՆՕ }
ԼՕՐԵՆՑՕ. Ճէսիքայի տարփաւորը.
ՇԱՅԼՕՔ. Հրէայ մը.
ԹՈՒԲԱԼ. Հրէայ՝ իր բարեկամը։

ԼՕՆՉԵԼՕ ԿՕՊՈ. Գիւղացի. Շայլօքի ծառայ.
ԾԵՐ ԿՕՊՈ. Լօնչելոյի հայր.
ՍԵՐԻՕ. Վենետիկի պատգամաւոր.
ԼԷՕՆԱՐԴՕ. Պասանիոյի ծառայ.
ՊԱԼԹԱԶԱՐ } փօրթիայի ծառայք.
ՍԹԵՓԱՆՕ }
ՓՕՐԹԻԱ. Հարուստ ժառանգուհի մը.
ՆԵՐԻՍԱ. Իր սպասիկը.
ՃԷՍԻՔԱ. Շայլօքի աղջիկը.
ՎԵՆԵՏԻԿԻ ԱԶՆՈՒԱԿԱՆՔ, ԱՐԴԱՐՈՒԹԵԱՆ ԱՁԵՒ ՊԱՀՏՕՆԱԿԱՆՔ, ԲԱՆՏԻՊԵՏ. ԾԱՌԱՅՔ, ԵՒ ՈՒՐԻՇ ՍՊԱՍՏԻԱՐՆԵՐ։

Տեսարանն մէկ մասն է Վենետիկ, մէկ մասն ալ Պէլմոնթ՝ փօրթիայի բնակարանին պէղը, նոյն առիմանին մէջ.

ԱՐԱՐՈՒԱԾ Ա.
ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Վենետիկ. փողոց մը.

ԱՆԹՕՆԻՕ, ՍԱԼԱՐԻՆՕ և ՍԱԼԱՆԻՕ իր Ֆնէն

ԱՆԹՕՆԻՕ. Ճշմարիտ, չեմ դիտեր ինչու այսպէս տրտում եմ, սիրտս կը նեղանայ կոր, ձեր սիրտն ալ կը նեղանայ կ՚ըսէք, բայց ինծոր բռնեցի, գտայ, կամ դիմացս ելաւ, ինչ բանէ շինուած է, ոտկէ առաջ եկած է, դեռ խելքս չի գտար, և այնպէս համբերութիւն պահանջող տրտմութիւն մ՚է, որ պիտի մեծ դժուարութիւն կը քաշեմ ինքզինքիս դալու, ու չեմ դիտեր ուր եմ։

Սալարինօ. Ներքերնիդ Ովկիանոսին վրայ ժուռ կու գայ, ուր ձեր մեծամեծ նաւերը առագաստներնին բացած նոր-հարսի պէս կը քալեն՝ իրրև իշխանք կամ հարուստ բնակիչք Ջրային աշխարհի, կամ,

որպէս թէ ծովուն երեսը ձեւացած հանդէս մ'ըլլային, — իրենց ասդին-անդին դարձող թեւերով չնչին առուտուր ունեցող մարդոցմէ հեռանալու աւեն, անոնց կիսաբաց աչքերը դեռ վրանին տընկել կու տան՝ իբրև յարդական պատիւ։

Աշանիս. Չաւատացէք ինձ, աղաս, թէ որ ես ալ այդպէս վճռակ մ'ունենայի, իմ դիտաւորութեանցս մեծագոյն մասը դրսերը ունեցած յոյսերուս վրայ պիտի դնէի։ Ճշ որ մինչև խոտերը բրցունէի, որ պիտանի թէ հովը ո՞ր կողմն է, աչքերս աշխարհացոյցներու վրայէն չի վերցնէի, որ նաւահանգիստները, նաւամատոյցները, և ծովեզերքները գնեմ, ու ամէն մէկ առարկային վախնալի որ չըլլայ թէ բադդիս գլուխը դժբաղդութիւն մը գայ, անտարակոյս ես ալ տրտում կըլլայի։

Աշխարհիս. Շունչովս արդանակս պաղեցնելու աւեն՝ մազերս փուշ-փուշ պիտ' ըլլար, երբ մը տածէի թէ պինտա սաստիկ հով մը ծովուն երեսը ծրքան ձկասներ կրնայ ընել։ Սիրաս չի պիտ' ուզեր որ աւազով լեցուն ժամացոյցին վրան նայիմ, ինչու որ միտքիս՝ ծանծաղ ու աւազոտ տեղերուն վրայ պիտի դեգերէր, ու երևակայութեանս մէջ ինչքով լեցուն Ընդրէաս (1) աւազին վրայ խըրելով, իր բարձր վերնակայմները կողերէն աւելի ցած ընկղմած՝ իր դերեզմանը համբուրելու պէս դէկուելը յիշէի պիտի։ Ընկարելի բան էր, որ եկեղեցի երթայի ու քարակառոյց սուրբ շինութեան մեծամեծ մարմարիոններուը տեսնելով վտանգաւոր ժայռերն իսկոյն մտքէս չանցունէի, որոնք իմ սիրուն նաւուս կողին մէկ դպչելովը իսկ՝ մէջն ունեցած բոլոր դեղորայքս ջրին երեսը պիտի տարածէին, և ահեղամունչ կոհակները մեսաքսեղէններովս պիտի հպատակէին. որոնք, մէկ խօսքով, հիմա ես վայրկենիս ինչ որ կ'արժեն, հիմա իսկ բան մ'ըսել չեն։ Ես բանիս վրայ խորհելու մը տածութիւն ունենալ պէ՞տք եմ, ու այս մտմտուքներէն հարկաւորութիւն ունենալո՞ւ եմ, թէ սանկ ըլլայ նէ՞, հապա սանկ բան մը հանդիպի նէ՞ ըսելով, անշուշտ պիտի տրտմիմ՝ բայց, ինձ մ'ըսէք, պիտեմ, Ընտօնիս, ապրանքներու վրայ մտածելը տրտում բան է։

Ընտօնիս. Չաւատացէք, չէ, այդ բանին համար ես իմ բազդիս շնորհակալութիւն ունիմ, ինչու որ, իմ հարստութիւններս միայն մէկ նաւու մէջ վստահացած չեմ, ու միայն մէկ քաղաք խրկած չեմ զանոնք՝ ասկէց զատ իմ բոլոր բարեբախտութիւնս ապառներկայ տարւոյս յաջողութենէն կախեալ չէ, անոր համար՝ իմ ինչքերս չեն իմ տրտում ընողները։

Աշանիս. Ընտանկ է նէ սիրոյ մէջ էք։

Ընթօնիս. Քաւ լեցի, այդպէս բան չեմ ըներ։

Աշանիս. Նէ ո՛չ սէր կ'ընէք։ Ուրեմն չըսեր նք որ տրտում էք, ինչու որ ուրախ չէք, ձեզի համար պինտ դիւրին բան է խնդալ, խօսալ, ցաթկել, ու ըսելը թէ ուրախ էք, ինչու որ տրտում չէք, հիմակ, կրկնագլուխ Յանովսը վկայ ըլլայ, որ բնութիւնը արտառոց մարդիկներ ստեղծեր է իր ժամանակին, ոմանք՝ իրենց կէս-դոյած աչքերուն մէջէն ուշի-ուշով բըթել կ'ուզեն, ու թուխթակներու պէս՝ տիկահարներու (դայակ չալան) վրայ կը խնդան, և ուրիշ քաղաքի-դէմքով մարդիկներ ալ, ժպտելու առեն ակռանին չեն ուզեր ցուցնել, թէ և Նեստոր իսկ երդում ընէ որ կատակը ծիծաղելի է։

Պասանիս. Լօրենցօ. և երթուկնօ իշխանք։

Աշանիս. Ըհա ձեր պինտ աղնիւ ազգականը Պասանիօն կու գայ կոր, Կրաթիանօի ու Լօրենցօյի հետ. մնաք բարեաւ. հիմայ ձեզ աւելի աղէկ ընկերներ կը թողունք։

Աշխարհիս. Ձեզ ուրախ ընելու համար պիտի կենայի, թէ որ այս մեզմ աւելի պատուաւոր բարեկամներն արգելք չըլլային։

Ընթօնիս. Ներս ձեր բարեկամութեան յարգն իմ քովս պինտ վեր կը բռնեմ։ Հասկցայ, գործ ունիք, ու պատճառ կը փնտռէք կոր փախչելու։

Աշխարհիս. Մնաք բարեաւ, աղնիւ աղանեաս։

Պասանիս. Ընդնիւ պարոններ, երկուքնուդ կ'ըսեմ. երբ խնդուք մը պիտ' ընենք, ըսէք նայիմ, երբ. քանի կ'երթայ պինտ առաւօրնակ կ'ըլլաք կոր. առանկ ըլլալ պէ՞տք էր։

Աշխարհիս. Մենք ձեր ժամանակ ունենալուն կ'սպասենք կոր։

Սալարինօ և Սալանիօ իւրեանք։

Լօրենցօ. Ընդ Պասանիս. հիմա որ Ընթօնիօն դտաք՝ մենք երկուքս ձեզմէ պիտի զատուինք, բայց ճաշու առեն, կ'աղաչեմ, մտքերնիդ պահեցէք, ուր տեղ որ պիտի դտնուինք։

Պասանիս. Մխթար է, չեմ մոռնար։

Կրաթիանօ. Դէմքերնիդ աւրուեր է, պարոն Ընթօնիս, աշխարհքը պինտ շատ կը սիրէք կոր. դիտէք որ պինտ մեծ հոգերով ծախու առնուած բաներն ալ կը կորսուին։ Չաւատացէք, պինտ զարմանալի կերպով մը փոխուեր էք։

Ընթօնիս. Ներս, աշխարհքին երեսը՝ իբրև աշխարհք կը նայիմ, Կրաթիանօ. թատրոն մ'է՝ ուր ամէն մարդ զատ խաղարկութիւն կը ձեւացընէ. իմ

(1) Նաւուն անունը։ Ծ. Թ.։

մասս տրտում է ։

Կրաթիանօ . Այս խենդ ձևացընեմ թող. հա , հա , հի , հիներով խօսիմ խնդամ ու ծերութեան կոքնճմտուքը երեսիս վրան բերեմ. լեարդս պինդով առուեր տաքցընեմ, քան թէ սիրտս կսկծեցուցիչ ախուվախներով պաղեցընեմ։ Ի՞նչու համար , արիւնը ներսէն—տաք եղած մարդը , իր նախահօրը ձերմակ մարմարիոնէ արձանին պէս պիտի մնայ եղեր , որ արեւուն կեցած առենը՝ քունէ , ու խոժոռադիմութեամբն ինքզինք դալկան մէջ կը ձըդէ ։ Հիմայ նայեցէք ըսեմ ձեզ, Ընթօնիօ , ես կը սիրեմ զձեզ , ու սէրս է որ ձեզի հետ կը խօսի . — տեսակ մը մարդիկ կան , որոնք երեսնին, մեռած լճի պէս , մակարդ կը կապեն ու մշուխակով կը ծածկեն . ու խորունկ մտմտուքներով լուութիւն կը պահեն , որպէս թէ ինքզինքնին իմաստուն , ծանրաբարոյ և պինդ խորունկ — մտածողներ կարծեցընէին . իբր թէ ըսել ուզէին . Այս աղա Պոպգամն եմ , երբոր բերանս կբանամ , լուղ ըլլիը չի հալէն ։ Ո՛հ , Ընթօնիօ , ես այս տեսակ մարդիկները գիտեմ , որ միայն իմաստուն համբաւ ստանալու համար բերաննին չեն բանար . որոնք թէ որ խօսէին՝ ստոյգ եմ որ զիրենք լսող ականջները ձանձրանային պիտի , և ունկնդիրներուն՝ իրենց եղբարքը և խենթ կանչել տալու պիտի պարտաւորէին ։ Ըսոր վրայօք ուրիշ անգամ ձեզի հետ երկարօրէն կը խօսիմ. բայց աս տրտմցուցիչ խայծով (եէմ) , խենդերուն ընչակացը (քայա պալըղը) այս կարծիքն ըսել կ՚ուզեմ՝ մի որսաք ։ — Գալեցէք երթանք , պարոն Լօրէնցօ ։ — Մնաք բարեաւ , հիմակուհիմայ . Ձաշէն ետք խրատաբանութիւններս կը լսնցընեմ։

Լօրենցօ . Հարի , ուրեմն մինչև ձաշու ատեն ձեզմէ կը զատուինք . ես ալ այս համբ իմաստնոց նման բան մ՚ըլլալ պէտք եմ, ինչու որ Կրաթիանօ չի թողուր իս բնաւ որ խօսիմ։

(Շարունակելի)

ԳԻՏՈՒԹԻՒՆՆ ԱՍՊԱՐԷԶԻ

Աշխարհածանօթ իրողութիւն մըն է թէ՝ ամէն ուղևոր իր վերջնաւահմանը , ամէն ընթացք իր վախճանը , ամէն ասպարէզ իր եղերքը , ամէն շունչ իր աստիճանը , և ամէն լեռնական բարձրութիւն իր ծայրն ու կատարը ունի . բայց ուր է խորհրդին և անոր դուռներուն ծայրը ու կատարը . " Ըրագ վազողը արագ յառաջադիմութիւն կ՚ընէ " . " Ըրագ ձամբայ գացողը կանուխ ալ իր օթևանը կը հասնի " . պիտի ըլլայ առօրեայ աշխատութեանց քաջալերական առածը . բայց խելքին համար դադար մը երբէք չկայ թող ըլլայ որ այնքան սաստիկ չըլլայ իր աշխոյժը , զօրաւոր չըլլայ իր թռիչ գործիքները ոչ ծայր և ոչ վախճան կը պարունակի անոր մէջը, թէև իր քայլերը շարունակ արագութեամբ յառաջ երթայ յարատև իր զօրութիւնը մնծնայ , հանգչելու տեղ մը չունենալով ամէն քայլափոխ նոր կեանք մը սկսելուն առիթ մը ըլլայ , խելքին գործն է տակաւին՝ անդադար աշխատութիւնը , անիկայ կ՚ելլէ վեր կը բարձրանայ , կը ծաւալի , և կը տարածի , ծանր բեռներու տակ խրախուսվելով ղով կեանք , և նոր սնունդ մը առնելով իր քայլափոխին պատահած ամէն մէկ նոր արգելքէն , ու տակաւին մշտնջենաւոր ընդունակութեամբ իր մըննայուն փառքն ու պատիւը և վարձքը յաղթելն է ։ Խելքին մէկ հատիկ գործը փափաքիլ ու ստանալ փնտռել ու գտնալ , այս է ուրեմն գիտութեան ասպարէզը ։ Այս ասպարէզը յաւիտենական է գերագոյն էակին հետ , բայց մարդոյս նայելով հաղիւ թէ սկսուած , անմահ և մշտակայ պիտի ըլլայ անոր իր ապառնիին մէջը ։ Ըսաքելոց ժամանակը գիտելով կը կարդանք թէ կային այնպիսի անձինքներ , մինչև անգամ անոնց մէջ, որ երկինք հաղորդած էր իրենց հրաշալի ձիրքերը, որ պաշարուած էին խորհելու թէ՝ " Ըմէն բաներուն վախճանը մօտ է " , սակայն իրենց մեծ ուսուցչին պատուէրը՝ " Ըյն ժամուն , և այն օրուանը համար ոչ ոք գիտէ " էր ։ Հանը Սուրբ գրքերէն լաւ՝ամրութիւն մը չէ , բայց՝ մեր արդի ընթացքը ձառ մը կարդալ չէ , մեր առաջարկածը սոսկ սա խնդիրն է Ըրդեօք աստնկ կարծիք մը կա՞ր , սա հինաւուրց մարդոց կողմէն , որ գոնէ ըստ մասին հիմնուած ըլլայ իրենց սահմանեալ մտացը մէջ, գիտութեան ասպարէզին ընդարձակութեանը նկատմամբ որպէս թէ՝ բուն իրենց գաղափարովը կշռուած , և այս չէ՞ այն խորհրդաւոր կարծիքը — այսինքն է գիտութեան ասպարէզը՝ այն ծածկեալ խորհուրդը՝ որ արդի օրերուս մէջն ալ շատերը ունեցան , և նոյն հիմանը վրայ կը դործեն , ըսել կ՚ուզեմք թէ գիտութեան ասպարէզին վրայ , նոյն տեսութեամբ , և նոյն դիտումբ կը դործեն , ինչ որ կը գործէին հինաւրեայ մարդոց նեղ , և սահմանաւոր հայեցողութիւնները , որ կը դիտէ զներկայն սոսկապէս անցեալին հետ բաղդատմամբ , և չերևակայէր ներկայ մի որ կից նմանութիւն չունենայ անցեալին հետ ։ — Ըյսպիսի մէկը կը կարծէ թէ մարդկային միտքը կատարեալ, կամ ըստ բաւականին ընդարձակած , անոր պակսութիւնները հոգ տարուած և պիտոյքները լեցուած , երկրաւոր երջանկութեանց չափը գրեթէ իր վերջին կէտը հասած , կարճ խօսելով մարդկային կատարելութեան

բուն կերպարանքը՝ արդէն՝ ի ձեռին անցած, և լիովին կերպաւորուած է. կարճատես մէկու մը համար բաւական բան եղաւ, և աւելին ալ ընելը անհասկնալի է, եթէ անկարելի չէ գոնէ հաւանական չէ, բայց՝ օրատես մէկու մը համար "վախճանը դեռ մօտ չէ".

Ամենագէտը միայն՝ անոր սահմանները դրաւ, որքան մօտ, ու որքան հեռու ալ ըլլայ անի, հրեշտակային միտքը անդամ չի կրնար աստուածաբանել, բայց երեւոյթը դիտելով մեր տկար դատողութիւնը միայն սա ձշմարիտը կ'որոշէ թէ՝ եթէ մտքին գործողութիւնները վերջ պիտի առնեն պարզապէս անոր թէրութեան աղբիւրներուն, և աուումներուն սպառմանը պատճառով, անատենն ալ չ'ըսվեր թէ "վախճանը մօտ է", որովհետև ատեն մը կար, որ նոյն ժամանակը յաջողակ, և անհատ իմացողութիւն մը կարող կըլլար դուրս գալ կել, և ըմբռնել ամեն պատմական, և աւանդական գիտութիւնները, բայց սոյն ատենիս ուսեալ անձինքը՝ գիտութեան ընդարձակ շրջանին, միայն մէկ ճիւղին վրայ աշխատեցան: "Աշխարհք արագ յառաջադիմութիւն կընէ", եղած է արդի ատենիս խմաստալից առածը, անոր ձեռք բերել կուզէ, պարտի աշխատիլ, այն որ կը դանդաղի պարտի ետ մնալ կամ կորսնցունել, խելքը ուրիշ բանի մը չի հասնիր, միայն թէ խորունկը թափանցել. թէ և սպասեր, միայն թէ խորունկը թափանցել. թէ և անգադար, բուռն, և շարունակ աճող խորհուրդի պոռոյտ, և դարձուածները շփոթեն և շուարեն զանի, ան երբէք չի նմանիր անոնց որ մակերեւոյթին վրայ շրջելով զգոյշ կ'ըլլան խորութիւնը թափանցել:

"Խորունկ խմէ կամ երբէք մի՛ ճաշակեր Պէրուեան Աղբիւրէն" ժամանակի մը ընտիր ազդարարութիւնէր, բայց արդի օրերս փոխանակութեան օր չէ, որովհետև ճաշակելէն ծարաւ, և ծարաւէն ալ անհրաժեշտ հարկաւորութիւն պիտի հետևի, արդարև արագ յառաջ կերթայ, բայց՝ որքան յառաջ երթայ, ևս առաւել իր վերջէն կը հեռանայ, պիտոյք և դարմանները կաշխին, հարստութեան և ճոխութեան աղբիւրները, բացվին ու պրպտուած ըլլան, սկայ չանգերը լմնան, և էվէլ էվէլ օք նուաճեն, և հանրական ստիպում ըլլայ, որ ամեն բան անոր առջևը բերէ, և ամեն մէկը ա՛նոր հետ ի միասին ժամանակը և միջոցը կեղծուին, հեռաւորութիւնը անհետ կըլլայ, օր մի իբր թէ տարին, եօթանասուն տարվան օրհնութիւնը նահապետական կեանքին երկայնութեանը կը հաւասարի, սակաւ ինչ նորասքանչ բան մ'է խորհիլը թէ կործանիչ ներգործութիւն մի այսինքն է շուքին որ ձեռնտու ըլլայ մարդկային կեանքին երկայնակեցութեանը: Այլ անիկա այս բանը կ'ընէ իր գործնական ձեռնտուութեամբը:

Գամի մը մէջ օրվան մը կեանք, և օրվան մը մէջ տարեան մը կեանք յառաջ բերելով: Ըհա այս սոյն ներգործութիւնը՝ էլէքտրականութիւնն է որ ժամանակը չի գիտեր, և միջոցը չի խնայեր, փարատիլ մտնաչափի, և ժամանակը ոչնչութեան կը փոխէ, այս է ահա մեր ապրիլը, և պատկէ գիտութեան ասպարէզն ալ:

Այլ ինչպէս պիտի ապրինք ասկէց ետքը. և ինչ պիտի ըլլայ դալու ժամանակին մէջը, ո՛վ կրնայ գուշակել:

Մարդին խորհուրդներուն անյագ քաղձանքները, և խելքին զգայողութեան անհանդարտ թափանձանքները, մինչև հիմա իրենց բոլոր հարստահոխութիւններովը, անհամբեր յապաղման մի կը յանձնեն յիշեալ ժամանակին մօտաւորութիւնը. ուրեմն կըսենք ատոնք ամենը ինչ են, միայն թէ ժամանակին, և միջոցին վրայ ստացված շահերուն մէկ նախաշուքը, բարեկամուս մէկը անդամ մը մեզի ատ ծանօթութիւնը ըրաւ, էլէքտրականութեան առարկային վրայ թէ "Էլէքտրականութեան նուաճումը՝ մարդոյս մեքենական պիտոյքներուն գործածութեան համար պիտի նշանէ", վերջին թուական մը, մարդկային քաղաքականութեան մէջ, օդ, ջուր և տաքութիւն տարրները նուաճեցան, մարդուս ծառայութիւն ընելու համար, միայն էլէքտրականութիւնը մնաց, բայց էլէքտրականութիւնը իր գործը սկսած է հիմայ, թէ որ երևելի քաղաքագէտներուն կարծիքն ալ այս ձակատագրին հետ համաձայնին, անատենը յիշեալ, թուականը սկսած է, թէ որ ատանկ է ժամանակներուն նշանները մեզի կ'ցուցնեն, երկայն, և անչափելի թուական մը, ուրուն դիտերուն համրանքը լեգէօն մը պիտի ըլլայ, ահա գիտութեան և անոր գտումներուն ասպարէզը, մարդուն պարտաւորութեան և ձակատագրին մէկ մասն է, հասկնալ, և գիտնալ, ինչ որ Ըստարիչը իր իշխանութեան տակը դրաւ, բայց անի հազիւ թէ սկսած ու արձնցած է իր աս գործին, անցեալին ուսումը գալիքին նկատմամբ լոկ թերի սուէր մ'է, այն լուսոյ մատեանին որ պիտի շողշողացնէ իր պայծառ վահանը, անմահ խելքին թագը, փառաւոր և լուսափայլ ընելով:

ԱՐՈՒԵՍՏՔ

Ընծալուծքեր- Ներշը:

Ընծաթի ջուրը շինելու համար պէտք եղած բաներն են:

1. Նորակային թթու (acide nitrique) ասիկայ գրեթէ անգոյն ըլլալու է որ մաքուր ըլլայ:

2. Աղ ջուր, հասարակ աղը առնելու է և ջուրի մէջ այնքան լեցուելու է որ ալ չի կրնայ լուծուիլ աղը։

3. Cyanure de fer. Սպիկա դեղին աղ մ'է և վերոյիշեալ աղին պէս ջուրի մէջ լուծելու է։

4. Eau d'ammoniaque. Հեղուկ մ'է որ շատ սաստիկ կծու հոտ մը ունի, և ինչ շիշի մէջ որ դրուի՝ անոր բերանը աղէկ ծոցուած ըլլալու է, չէ նէ կազը ցնդելով հեղուկը կը տկարանայ և անօգուտ կ'ըլլայ։

5. Carbonate de potasse. Ձերմակ ու քիչ մը կապուտագոյն աղ մըն է. աղէկ ծոցուած պահելու է, որ խոնաւութիւն ծծելով չի ջրոտի։

ԿՈՐՈՂՈՒԹԻՒՆ

Ձև կտոր մը արծաթ, և դիր տակը կլոր շիշի մը մէջ, (ֆարփուրի ֆիլճանի մէջ ալ ըրած եմ ասոր գործողութիւնը կատարեալ յաջողութեամբ) և վրան լեցուր դրած արծաթիդ երկու անգամը ապրի նիտրէտ, և կրակին կամ ճրագի վրայ տաքցունելով լուծէ. թէ որ պատահի որ դրած թըթուղ բաւական չըլլայ բոլոր արծաթը լուծելու, անատեղը պէտք կըլլայ որ քիչ մըն ալ եվլեցունես։ Երբոր բոլորովին լուծուի՝ կրակէն վար առ, ու հասարակ ջուրի դաւաթի մը մէջ լեցուր, շիշին մէջ քիչ մը մաքուր ջուր լեցուր, ու յուղելով նորէն դաւաթին մէջի լուծուած արծաթին վրայ լեցուր։ Ձս արծաթի լուծման վրայ աղ ջուր լեցուր, և ապակիէ դաւազանով մը աղէկ մը խառնէ. ու թող որ ճերմակ ձիւնի պէս արծաթը դաւաթին տակը նստի, վրայի ջուրը թափէ. (թէ որ ուզես իմանալ թէ արդեօք ան թափած ջուրիդ մէջ ուրիշ արծաթ կայ մի, ուրիշ դաւաթի մը մէջ լեց, ու վրան նորէն աղ ջուր եվլեցուր, թէ որ արծաթ կայ նէ ամանին տակ կը նստի)։ Ձս ճերմակ փոշի դարձած արծաթին վրայ մաքուր ջուր լեցուր, և նորէն ան ապակիէ դաւազանովը խառնէ, ու թող որ արծաթը տակը նըստի, վրայի ջուրը նորէն թափէ, ու ասանկ շատ մը անգամներ, մինչև որ թափած ջուրդ բոլորովին անգոյն ու անհամ ըլլայ։ Ձս ասանկ տակի նստած փոշի դարձած արծաթը և դիր հաստ թուղթի մէջ, փաթթէ, և երկու ձեռքիդ մէջ կրցածիդ չափ աղէկ մը սեղմէ, որ ջուրը դուրս ելլայ։

Նաթը առ ասոր փոշին ու չորցուր (մուխ տեղ) և կշռէ դիր տակը կլոր շիշի մը մէջ, ու վրան լեցուր իր ծանրութեանը հինգ անգամին մինչև ասոր անգամը eau d'ammoniaque, անատեղ շուտով կրակի վրայ բռնէ շիշին քիչ մը տաքցուր յուզելով, որ ան փոշի եղած արծաթը լուծուի, (թէ որ դրած ոսկեդ բաւական չըլլայ բոլորը լուծելու, քիչ մըն ալ աւելցնելու է)։ Ասոր լուծմանը վրայ լեցուր փոշի եղած արծաթին ծանրութեանը հինգ անգամը սպանիա՞ր ջուր ֆէ լին ջուրը և նոյնչափ ալ աղ ջուր, ու դիր կրակին վրայ որ եփի, եփ ելլելուն պէս շիշին մէջը քիչ քիչ ֆօլնաը ձգելու է. ան փոշիացեալ արծաթին ծանրութեանը երկուք ու կէս անգամին չափ, (ֆօլնաը ամէնը մէկէն մէջը մի՛ ձգեր որ չյորդի)։ Ասոնք ընելէդ ետքը այնչափ եփելու ես որ թէ որ շիշին բերանը հոտոտես նէ՝ ալ ամօնիաքին հոտը չառնես։ Ընաատեղը կրակէն վար առ, ու թղթէ անցուր, ասոնք քամուած չրին վրայ փոշի արծաթին վաթսուն անգամը հասարակ ջուր եվլեցունելու է, որ կըլլայ արծաթազօծելու ջուր։

ԱՐԾԱԹԱԶՕԾՈՒԹԻՒՆ

Արծաթազօծել ուզած բանդ մաքրէ, ու ըէբ-ըէյայի կամ պինօյի կտորուանքներ կպցուր ու մէջը ձգէ՝ 1 կամ 2 րոպէէն հանէ ջուրը խօթէ ու սրբէ, քանի անգամ որ կ'ուզես արծաթ ջուրը խօթելնէ՝ ամէն մէկ անգամին պինօյին տեղը փոխելու է, և պինօյին տեղը թողուցած բիծը կավիճով շփելու մաքրելու է, քանի անգամ որ արծաթ ջուրը խօթես՝ այնքան հաստ արծաթ կը կապէ արծաթազօծել ուզած բանիդ վրայ։

ԾԱՆՈՒՑՈՒԹԻՒՆ

Մեր նորելուկի վրայօք տալու տեղեկութիւնները միւս թուոյն թողուցինք և ասոնց պատկերին ախնարիները ուշադիր պէտք նամակով լմնցունէ։

Ծնունդներուն, նշանուածներուն ամուսնացածներուն ու մեռելներուն վրայօք տեղեկութիւնը Յունվարի 1էն եւքը պատրաստ պիտի ըլլայ։

ՊԱՏՄԱՆՔ ՕՏՈՐԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Հրատարակի ամէնը երկու անգամ. ստորագրութեան տեղին է. Զմիւռնիա Եսայեան Մեծարգոյ Մ. Յ. Պ. Գրիգորին գրատունը։

Գօշիս. Ընթերցասիրաց Թանգարանը. Սեծ նոր խան, թիւ. 6։ փարիզ. Ա. Մուրատեան։

Հանդիսիս շրջանը ձեց ամիս է. Զմիւռնիոյ համար գին երկու արծաթ մեճիտ։

Գօշիս եւ ուրիշ բացաթներ երկուք ու կէս մեճիտ.

Հանդիսիս ձերաբերեալ որ եւ իցէ նամակ պիտի ուղղուի Պ. Սարգիս Փափազեան.

Փոստան չվճարուած նամակ չընդունուիր.

ՏՆՕՐԵՆ ԵՒ ԽՄԲԱԳԻՐ
ՍԱՐԳԻՍ ՓԱՓԱԶԵԱՆ

ՕՄԻԼԻՆԻՐ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՏԵՏԵԱՆ